

ographie, dat t hem groote hij ook enkele Kuiper vond dan te schrij-istoricus. Zijn st dezen voe-figuur van volgende bio-egen aan het tal weer lijnen hier of daar en uitkomen- de noten is Dezen zullen om de mooie ebied te lezen, g wel onder eze aanteeke-ingen geduan tweehonderd van de groote milder van

Hongaar, ik t Kuiper als en velen ook bben gekend, e hem hierin eden zijn, die s hij doorge- s arbeid; hij treven; hij is t het geheim van het bi- Mede daaraan vele puntige beelden door e compendia, chten en be-oor hem be-em aangegre- d, de stalin- en door hem niet weinigen olffhaus naar wezen moet: ezen beiden ens Rullmann dan ook het eking van dit eine onnauw-

g. Daar van de, zoo niet erwacht, zal worden ge- Ook ik vond aakt, die ik den. Zij doen de bijzondere

dit Deutsche e. Wij willen en met jaren van hen, die Stemmen... ens dit boek over de hou- Kuiper am- vernieuwing Gunning toch

dan valt het roen was. In t den vinger enen, die tot is: het ware- en halven ift een soort rin de groote ien, wijl hij i Mont-Blanc ar! En deze i geschreven.

korke zinnen anders weet De conserva- e zulken, die te pels, maar nlander kon- rden gevoeld een grooten volk en hoe ermocht. Als t „onze men- juisten kijk e menschen” en naar een „een staan- zien, dan ze” Zijn ze dan

van de stof typer's leven atische. Voor er gewenscht van zoo ge-

De schrijver heeft met dit boek zijn eigen volk en Kerk op het oog. Daarom treedt hij zoo vaak op als leermeester van zijn volk, en trekt parallellen, waardoor de zakelijke inhoud van dit werk voor lezers uit het midden van zijn groote natie van zoo ver strekkende betekenis is.

Trekt hij alzoo een parallel tusschen Bismarck en Kuiper, dan geeft hij den palm der eere aan den laatste.

De Duitse lezer moet wel een diepen indruk krijgen van de innige vroomheid van Kuiper. Is dat niet heerlijk? Echter dit kon de schrijver zoo klaar en duidelijk doen uitkomen, alleen daarom, wijl diezelfde vroomheid de hem bezielende drijfkracht was op zijn leeftijd en onder zoo zware en drukende omstandigheden waaronder deze doctor honoris causa zijn reuzentaak aanvaardde en tot zoo heerlijk einde bracht.

Genoeg om „onze menschen” op te wekken dit boek te koopen. Het is geschreven in zoo schoone taal; het is verzorgd met zoo groote liefde; het is uitgevoerd den wonder rijk begaafden man waardig, van wiens leven het zoo sprekende schets geeft.

De prijs is laag gesteld. Het boek kost maar drie gulden en als gij het bestelt bij uw boekhandelaar, in welke kleine plaats ook, hij zal het, zoolang de voorraad strekken moge, met bekwaamen spoed ontvangen uit Elberfeld van de Buchhandlung des Erziehungs-Vereins Chr. Buyer, G. M. B. H.

Niemand kan zeggen van hoe onberekenbaar grooten invloed dit boek kan worden voor de verbreiding van de kennis der gereformeerde waarheid over de wereld. Die dit boek dan koopt ten eigen bate, kan in dien weg anderen ten zegen worden!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Aanvulling en rectificatie¹⁾.

Een lezer vestigt mijn aandacht er op, dat het artikel, overgenomen uit „De Open Poort”, niet rechtstreeks uit de pen van een Roomsche gevloeid is, maar min of meer op ironische wijze in het Roomsche schuitje geschreven is door een niet-Roomsche, om aan te geven, met welke argumenten de Roomsche Lebbekers soms kwebbelaars kunnen worden, wanneer zij tegen de Protestanten waarschuwen. De lezer heeft gelijk. Inzage van het artikel bevestigt zijn opmerking: want er staat:

Gij hebt dadelijk gevoeld, achtbare lezer, dat bovenstaande regelen door een Evangelisch Christen — een Protestant zoo men zegt, — geschreven werden ten einde in dien vorm aan Snuffelaar die in „De Lebbekenaar” schrijft te antwoorden.

Toch is de overname van het stukje niet vergeten geweest, inzonderde het duidelijk laat zien, op welk peil de Roomsche polemiek daar staat. Trouwens, dat blijkt ten overvloede uit dit authentieke Lebbekianisme:

Wees ook voorzichtig, Katholieke Lebbekers, voor die protestanten, welke sedert enige dagen onze gemeente overrompelen met hunne slechte geschriften. Goed de volgende vraag van den catechismus in 't hoofd gehouden: Is het waar dat een iegelijk in zijn geloof kan zalig worden? — Zoo leeren de ketteren, maar zij dolen, want zonder het één waarachtig Geloof is de zaligheid onmogelijk. — Is 't niet jammer; terwijl een protestantsche vereniging in de Vereenigde Staten een eerste Budget stemt van één milliard drie honderd miljoen dollars om al de katholieke landen met hare zendingen en geschriften te vergeven, wordt de katholieke missionaris door weinigen gesteund. Oppassen is de boodschap. Houdt voor de protestanten altijd 't volgend krantig antwoord klaar, hetwelk eens een oud moederken hun te slikken gaf: Ja, zei ze, als protestant leven is gemakkelijk, maar als protestant sterven is heel wat moeilijker.

Het is verre van fraai: te insinueren, dat de gereformeerde protestanten ieder in zijn geloof laten zalig worden! Over die bewering van één milliard drie honderd dollars schrijft Ds Lauwers:

Het stemmen van een eerste budget van een milliard drie honderd miljoen dollars, d.w.z. 25.000.000.000 franken, is louter onzin! „Maak dat aan de ganzen wijs”, zeiden onze Vlaamsche voorvaders... Wij kunnen den achtbaren lezers verzekeren, dat wij voor ons part er nooit een dollar van zagen. „De Snuffelaar” schijnt er meer van te weten dan wij...

Hij jammert over de nalatigheid der Katholieken in het steunen van hun missionarissen. Dat betreur ik met hem. Het pleit niet ten voordeele van den geloofsvijver onzer Katholieke medschristenen...

Tot zoover de aanvulling, die ten deele ook rectificatie is.

Een andere lezer merkt op, dat het verhaal van Hendrik de Cock en de advertentie, waarmee de tegenstanders hem vervolgden in de dagen van huiselijken rouw, te lezen is in het boek van Ds Rullmann over De Afscheiding. Indien hij daarmee wil zeggen, dat ik niet had moeten schrijven, dat wij die dingen te weinig gehoord hebben (maar de boeken van Ds R. zijn nog niet naar waarde

¹⁾ Zeer tot mijn spijt bleef ook dit gedeelte van de Pers-schouw liggen; het was bestemd geweest voor het blad van de vorige week.

her- en her- en her-drukt), zal hij moeten toegeven, dat dan ook des te meer blijken kan, welke waarheid er ligt in mijn daarop volgende opmerking, dat we die dingen te weinig onthouden hebben. Want, hoewel ik de 3 werken van Ds Rullmann goed bestudeerd heb, voorzoover dat in mijn beschikbaren tijd mogelijk was, en mijn catechisanten altijd die drie boeken aanbeveel tegen Sintnicolaas en voor hun verjaardag, was ik zelf het ook al weer vergeten....

Aan beide correspondenten intusschen mijn welgemeenden dank!

Lijkverbranding.

Over de tegenstrijdigheid tusschen theorie en praktijk bij voorstanders van lijkverbranding, gelijk die in bepaalde gevallen tot uiting komt, schrijft Dr A. Kuiper in de „Rott. Kerkbode”:

Maar wat zeer eigenaardig aandoet in verband met de actuele vraag der lijkverbranding is dit, dat zij die in hun kring er het meest en het vurigst voor ijveren, als het er op aankomt er toch voor terugdeinzen.

Daar hebt ge de Socialisten en de Communisten. Zij voeren een vurig pleidooi er voor om hun lijk niet aan het langzaam proces der onthinding prijs te geven. Als de dood eenmaal is ingetreden dan moet het proces der vernietiging in een minimum van tijd zijn afgelopen. Met de crematie is het al heel spoedig gebeurd. Zoo gaat het lijk niet in den lijkoven, of na eenige oogenblikken hebt ge de asch in uw vaas. Konden de Socialisten en de Communisten het gedaan krijgen ze zouden de lijkverbranding met dwang overal invoeren, en er zou zelfs geen vrijheid meer zijn om uw dooden van voor uw aangezicht te begraven.

Maar... Lenin stierf. Hij is ook een nietig menschenkind, en moet het ondervinden dat tegen den dood geen geweer is. Het zielloos lijk van Lenin ligt op den aarhodem. Zal men dat nu ook verbranden in het land waar het Socialisme en het Communisme hoogtij vieren?

Geen sprake van. Niemand die er aan denkt. Ieder Communist zegt: daar was Lenin te goed voor. Crematie is voor hem te minderwaardig. Het lichaam van Lenin, die nadeloos ellende over duizenden, over miljoenen gebracht heeft, is daar te goed voor.

En al de kunst en al de wetenschap is te hulp geroepen, om het lijk van Lenin te balanceren, opdat het in een glazen doosdij tot in lengte van dagen bewaard kan blijven, en het navolgende geslacht kunne zien hoe de man in zijn leven er heeft uitgezien die de hel over zijn vaderland heeft losgelaten!

Ontzet-motieven²⁾.

Onder den gewonen, maar ietwat vreemden naam van „ontzet-feesten” heeft Leiden dit jaar bijzonderlijk herdacht de afwerping van het Spaansche juk na het „beroemde” beleg. Aan eventuele candidaten voor een gereformeerde speech over de ontzet-inzetting en de ontzet-vreugde, heeft in de „Groene Amsterdammer” Prof. H. Brugmans stof trachten te leveren. Aldus:

Het ligt voor de hand, dat die bevolking zeer verschillend op die ellende reageerde. Wij wezen er reeds op, dat de stad in 1574 economisch en sociaal zeer in verval was, dat de bevolking voor een niet gering deel bestond uit een armelastig proletariaat, gevolg en overblijfsel van een voor jaren bloeiende industrie. Dat proletariaat, verarmd en lichamelijk ook wel afgetakeld, kreeg de zwarte ellende van het beleg te ondergaan. Voor een deel heeft de bevolking getracht aan die ellende te ontkomen door de overgave, waartoe de vijand waarlijk wel aannemelijke voorwaarden wist te stellen. Wij weten van oproeren in de stad tijdens het beleg; beroemd is juist in die omstandigheden gebleven de onversaagde moed van een man als Pieter Adriaensz. van der Werff. Maar daar waren ook anderen. De misère van het dagelijkse aard-sche leven kan verstompen tot onverschilligheid en kwaadwilligheid. Maar de sociale nood kan ook de gedachten afleiden naar hooger, geestelijk geluk, dat veel grooiter heil brengt dan ooit door drukkende armoede kan worden weggenomen. Het is in de zestiende eeuw het gewone verschijnsel, dat de maatschappelijke druk de menschen tot hooger leven pers, dat zij van onder dien druk uit het oog vol vertrouwen richten naar de hoogere macht, die soeverein over menschen en dingen beschikt en dat doet naar zijn welbehagen en naar het heil van het menschedom. Vandaar dan ook, dat het Calvinisme, dat rotsvast geloof aan Gods voorbeschikking en aan 's menschen heilbestemming, in breede lagen der bevolking ahang vond. Zoo was het ook te Leiden: de Calvinisten vormden het harde staal, waarop het Spaansche geweld zon breken.

Hier wordt dus het Calvinisme als een opvoedende macht getoekend. Of de logische orde tusschen de reactie op de doorstane ellende en de opkomst van het Calvinisme hier juist gezien is, valt inmiddels nog te bezien. Maar in ieder geval doet een dergelijke waardeering van het Calvinisme beter aan dan die van Dr S. B. Liljegren, die onlangs in een studie over Miltons persoonlijkheid (Neophilologus, IX, 2, 121) beweerde, dat het Calvinisme zoo bij uitstek zich er toe leende, den hoogmoed aan te kweeken. Over deze bewering heeft Dr J. Veldkamp van Hilversum in een kort, maar pittig artikel in hetzelfde tijdschrift dr Liljegren onder handen genomen, o.i. volkomen terecht.

²⁾ Ook deze copie was voor het nummer van verleden week bestemd.

„Gods Woord” in de vergadering.

Onder dit opschrift schrijft Dr H. T. de Graaf van Zutphen in „De Hervorming” het volgende:

Zou het niet gewenscht wezen, ietwat krachtiger dan wij in onze kringen den laatsten tijd gewoon zijn, op te komen tegen het gescherm met Gods Woord in allerlei vergaderingen van politieke aard? Zal ons wel niet altijd mogelijk zijn op de vergadering zelf, want de vragen die gesteld mogen worden en de personen die aanwezig mogen zijn, worden dikwijls eerst gekeurd. De toegang is niet vrij. Maar er is buitendien toch ook nog gelegenheid, tegen dit zonderling gebruik op te komen.

Wij zeggen het nu eens, omdat het verkiezingswerk in de vergaderingen al aan den gang is. En daarbij komen ook reeds weer de dierbare klanken over „Gods Woord” te voorschijn. Wij en ons gelijken heeten dan „vijanden van Gods Woord”. Is dan de spreker ook nog „een redenaar”, dan stijgt de aandoening ten top en golft nog lang na.

En dan voegt hij er in het slot van zijn artikel aan toe:

En nu zouden wij wel willen vragen: wát beteekent dat? Is dat „Woord Gods” de Bijbel? En welk gezag heeft die dan? Heeft die een gezag in zijn teksten, of in zijn geest? En zoo in zijn geest, wie heeft aan de christelijk-historischen het monopolie gegeven, dat zij den Bijbel zoo goed kunnen nitleggen, dat zij inderdaad haar nitlegging „gezag” mogen toekennen?

En verder zouden wij wel willen vragen, of de spreker overtuigd is, hetzelfde te meenen als zijn hoorders, wanneer hij het heeft over „Gods Woord”? Of hij ook dit Bijbelboek van begin tot einde voor onfeilbaar houdt, of dat hij er over denkt ongeveer zooals prof. Bavinek? Mocht het laatste het geval zijn, dan zouden wij vragen, of de hoorders er ook zoo over denken. Prof. Bavinek namelijk schreef in zijn dogmatiek (I 475): „De berichten over de voornaamste gebeurtenissen, bijv. over den tijd van Jezus' geboorte, over den duur van zijne openbare werkzaamheid, over de woorden door Hem bij de instelling van het avondmaal gesproken, over zijne opstanding enz. zijn ver van eensluidend en laten voor verschillende opvattingen ruimte.”

Dr De Graaf zou vollediger geweest zijn, als hij erbij verteld had, dat Prof. Bavinek hier een betoog levert voor de stelling, dat de bijbel geheel andere geschiedbeschrijving geeft dan de „profane” historischbeschrijving. Tegenover hen, die den bijbel zouden willen beoordeelen met den maatstaf van gewone geschiedbeschrijving, en dan zijn goddelijk karakter als Woord Gods zouden willen ontkennen, handhaaft hij het eigen karakter en het eigen doel der bijbelsche geschiedbeschrijving o.m. ook met deze door Dr de Graaf aangehaalde woorden. Zoodat zij juist bedoelen een betoog te steunen, dat precies den anderen kant uitgaat als Dr de Graaf hier in dit artikel. Wie Bavinek in dezen zin citeert, moet het goed doen. Vooral, als hij kiest uit een paragraaf, die bij Bavinek aldus eindigt:

„Op menscheijke wijze spreekt zij (de H. S.) altijd van de hoogste en heiligste, van de eeuwige en onzinnelijke dingen. Zij acht, als Christus, niets menscheijks zich vreemd. Maar daarom is zij ook een boek voor de menscheid en duurt zij tot het einde der eeuwen. Zij is oud, zonder ooit te verouderen. Zij blijft altijd jong en frisch; zij is sprake des levens.”

Dat is wat anders, dan een betoog, om op vergaderingen en in verkiezings- en partij-programmen den term „Woord Gods” maar te schrappen voortaan.

Sadhoe Soendar Singh.

In „De Hervorming” wijst v. Wijngaarden er op, dat de Roomschen zelf veel heiligen erop nahouden, maar aan de protestanten soortgelijke weelde eigenlijk niet gunnen. Komt er onder die protestanten een soort van heilige voor den dag, dan gaan ze critiseeren. Gereformeerde lezers, die den Sadhoe niet direct onder de „heiligen” in den hier bedoelden zin zich denken, mogen zich, ter rechtvaardiging van „De Hervorming”, herinneren, dat er heusch wel menschen geweest zijn, die den Sadhoe in die mate hebben vereerd, dat voor hen het overigens minder gelukkige vers van Charivarius een afstraffing was, toen hij rymde:

Ding, dong, ding,
Sadhoe Soendar Singh...
Al die vreemde troosters
Zijn zoo heerlijk oostersch...
Ding, dong, ding,
Sadhoe Soendar Singh.

Hier volgt het artikel van „De Hervorming”:

Na doet zich het geval voor, dat ook een heilige is verschenen met min of meer protestantsche tendenzen: Sadhu Soendar Singh, bij velen ook in Holland door zijne lezingen goed bekend. Men vereert hem hoog. Prof. Heiler in Marburg heeft zelfs 'n boekje aan hem gewijd, een van de vele tientallen, die over hem verschenen. En aartsbisschop Söderblom ziet in hem een man, die te gebruiken is voor zijn Evangelisch Katholicisme. Men zou denken dat de Roomschen, geneigd om heiligen-verhalen te gelooven en gewoon aan haar bijzondere sfeer, zich bijzonder zouden vergasten aan het wonderlijke leven van dezen Indier. Niets ligt hun evenwel meer ver. In „Stimmen der

Zeit" van September 1924 schrijft een Jezuit, Heint. Sierp, over hem. Hij blijkt sterk jaloezsch op de ontdekking van dezen Indier. Ware hij iemand, wiens Christendom den roomschen kant uitging, het zou wat anders zijn. Maar nu hij meer protestantisch georiënteerd is en bovengenoemden en andere protestanten hem zoo naar voren brengen, nu is het ontoelaatbaar van hem te erkennen, dat hij ook maar eenigszins op een roomsche heilige zou gelijken. Hij verheugt zich dan ook zeer over de artikelen van een roomschen zendeling, H. Horten, in „The Catholic Herald", die historisch-kritische studies aan 't leven van S. S. Singh heeft gewijd en die aantoonen, dat hij een bedrieger is. Als voorbeeld neemt hij het verhaal van het veertigdaagse vasten van Singh. Drie levensberichten over hem maken melding er van, dat van Zatie, van mevr. Parker en van B. H. Steetes. Vergelijk men ze met elkaar, dan blijken allerlei verschillen. Rekenen men de data nauwkeurig na, dan blijft er van de 40 dagen haast niets over. En wat het ergste is: het bericht alsof een vriend van Singh, 'n roomsch medicus, telegrammen zou hebben verzonden dat Singh zeker dood moest zijn, nu men in 40 dagen niets van hem gehoord had, is volkomen verzonnen, want 'n roomsch medicus met den door Singh opgegeven naam was niet in Indië.

Hij besluit dan ook: „Van de heele stichtelijke geschiedenis blijft aldus niets over als een shw opgezette en uitgewerkte misleiding van lichtgevoeligen met de bedoeling den Sadhu in den roep van een heilige te brengen".

Terecht merkt het blad op, dat het met de Roomsche heiligen er naar uit zou gaan zien, als zoo scrupuleus naar hen onderzoek werd gedaan. Overigens kunnen de belangstellenden onder ons zich vermeien en ook stichten met de lezing van het boekje van W. Müller e.a. (vertaling J. Schouten), dat onder den titel „Leven en Arbeid van Soendar Singh" bij den heer J. H. Kok verschenen is en zeer waard, gelezen te worden.

K. S.

BOEKBESPREKING.

„Uw Knecht". Predicatie over Psalm 143 vs. 2 van Dr. H. Wielenga. Amsterdam. — W. ten Have.

De preek van dr. Wielenga is een gedachteniswoord, uitsgesproken ter gelegenheid van zijn 25-jarig predikantschap. Zij is een gereformeerde preek in den moedigen zin: er wordt niet met den ootmoed van den „dienaar", die achter het Woord wijkt, een behagelijk spel gespeeld, maar zonder veel woorden proeft men dezin ontnood van den prediker uit heel den opzet, heel den gedachtenloop van zijn gesproken woord. Daarbij heeft de auteur in de ontvouwing van een tekstwoord als dit, kans gezien, de diepste gedachten van religie en de meest elementaire vormen van religieus leven zoo duidelijk, zoo bondig, en tegelijk zoo mooi uit te spreken, dat dit jubileumwoord een model is voor ieder, die zou willen jubileeren, en dan tegelijk een model, waarvan ieder voelt, dat het zonde zou zijn, het na te maken; het is alleen om van te leeren en stil te worden. Want dat is wel de groote verdienste van deze preek: zij maakt den hoorder, den lezer, even klein, even dankbaar als de auteur was, toen hij ze uitsprak. En boven het gevoel van bewondering dat de man heeft, die een uitnemend homileet heeft gezien en bewonderd, komt het gevoel van groote schaamte, dat elk hart vervult, dat in de tegenwoordigheid van God is geweest. Dat laatste zegt eigenlijk alles, naar ik meen.

K. S.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:
Axel: P. A. den Boef te Krainingen.
Dunswoude: J. de Koning te Vries.
Kollumerpomp: J. Los, cand. te 's-Gravenhage.
Oudeboorn: J. Los, cand. te 's-Gravenhage.
Pijnacker-Nootdorp: J. Los, cand. te 's-Gravenhage.
Aangenomen naar:
Culeburg: cand. G. Staal Jr te Zwolle.
Hoogeveen: W. Faber te Serooskerke.
Naarden: K. Prins te Nierzijl.
Bedankt voor:
Aarlanderveen: W. S. Pontier te Maasdiik.
Ennasselt: N. Duursma te Nieuw-Amsterdam.

Olderkerk, Zalk, Vreeswijk, Rottevalle, Elburg, Kollumerpomp en Schouwerzijl: cand. G. Staal Jr te Zwolle.
Snaarwoude: H. R. Pol te Stadkanaal.
Uithoorn: Dr. D. K. Wielenga Gzn te Baambrugge.
Zuiphen: A. J. Fanny te Ferwerd.

Afscheid van:
De Lier: B. Heerts. Tekst Gen. 22:14m.

Intrede te:
Amsterdam: Dr. J. Waterink van Zutphen. Tekst Hebr. 2:9a.
De Lemmer: P. Hekman van Buitenpost. Tekst Luc. 4:16-24.
Oosterend-Hijland: B. Roorda. Tekst 2 Cor. 5:20.
Oudewater: D. Scheele van Gouderen-Golselaar. Tekst Jes. 40:1 en 2.
Vaarlingen: Dr. E. D. Kraan van Zullen. Tekst Ps. 137:1 tot 6.
Voorthuizen: G. J. Goede van Westraam. Tekst 3 Tim. 3:16 en 17.
Zuidwolde: H. Enserink van Onawedde. Tekst 1 Petr. 2:4 en 5a.

Ineenname van Kerken. De Kerkeraad der Geref. Kerk te Groningen A heeft besloten binnenkort een vergadering te houden met de gemeentelieden en aldan te besluiten tot de ineenname van de Geref. Kerken A en B daar ter stede.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Aalsmeer: G. Salomons te Amersfoort.
Boekloot: J. P. Meijering te Nieuwpoort.
Werkendam: K. Groen te Zwijndrecht.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:
Westzaan: J. Vreugdenhil te Borssele.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:
Ameide en Tienhoven: P. J. Stoenboek te Bergumhaard.
Gorinchem: A. A. Donszelmann te Workum.
Herveld: R. C. W. J. Hoek te Vuren en Dalen.
Ootegensplaat: A. F. P. Pop te Nijkerk op de Veluwe.
Waddinxveen: H. A. de Gens te Veenendaal.
Wierden: B. G. C. Stoenboek te Snaarwoude en Tietjerk (Fr.).
Aangenomen naar:
Ferward: A. N. Tonsbeek te Kethel bij Schiedam.
Hazeendoorn: H. van Eket te Vinkerveen.
Zuid-Beijerland: A. van Griethuysen te Oud-Vosmeer.

Bedankt voor:
Aalburg en Hoesbeek: E. Schimmel te Jaarsveld.
Schoonhoven: P. Kuyman te Bonten.

Intrede te:
Goudriaan-Ottoland: cand. A. Luteyn van Ierske. Tekst Rom. 1:16.

Potloodslijpmachine „JUPITER"

NIET DE GOEDKOOPSTE, MAAR DE BESTE
PRIJS f 13.— (MET RESERVEMESJE)
ONMISBAAR VOOR KANTOREN, SCHOLEN, e. d.

VOORDEELEN BOVEN ANDERE MACHINES:

- 1e. Geen slijtage.
- 2e. Mesjes kunnen steeds nageleverd worden.
- 3e. Men behoeft het potlood bij het slijpen niet vast te houden. Het slijpen geschiedt zoodanig, dat het breken van punten niet behoort voor te komen.
- 4e. Potlooden kunnen geheel opgebruikt worden.

IMPORTEURS:

FIRMA OOSTERBAAN & LE COINTRE — GOES.

GLAS IN LOOD.

Geschilderd en gebrand Glas.

J. BROERE - ROTTERDAM

Opgericht 1896

DIJKSTRAAT 115 — 117 — 119

Telefoon 2407.

TE KOOP GEVRAAGD:

Werken van Krummacker, Spurgeon, Comrie, Philpot, Love, Vermeer, van Lila, Dächsel, Bybel Owen, Works 24 deelen, Smyte-gelt, v. d. Groe, Watson, Riehm, Bijb. Woordenboek en andere oude schrijvers, benevens Dr. Kuypers, Dictaten, Dogmatiek, Dr. Geesink, Ordinantien, Werken van J. van Andel, Realencyclopedie 3 afd., Dr. Bavinck, Dogmatiek 1e of 2e druk, Aanb. letter Z, bureau van dit blad.

N.V. „REFORM"
Dir. E. BOERMA
Groningen — Amsterdam
Heerestraat 58 — Hokin 70
Dames en Heeren-
kleedermakerij

Coupons door het ge-
heele land te ontbieden.

SCHOLENBOW

DOOR E. J. ROTHUIZEN, ARCHITECT
TE ARNHEM,
H. J. KOCKX, ARCHITECT BIJ DE RIJKS-ONDERW. GEBOUWEN
EN K. BRANTS, INSPECTEUR BIJ HET LAGER ONDERWIJS.

Bovenstaand werk is een onmisbaar boek voor elk SCHOOLBESTUUR, hetwelk bouwplannen heeft. Dit boek behandelt heel uitvoerig zowel de gebouwen als de speelplaatsen en het meubilair.

Prijs gebonden in linnen stempelband f 12.50.

VRAAG PROSPECTUS BIJ UW BOEKHANDELAAR OF BIJ DE
UITGEVERS OOSTERBAAN & LE COINTRE TE GOES.

Uitgave van OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Paedagogiek voor aanstaande en jonge Chr. Onderwijzers.

door W. A. VAN WIJK,

Leerzaam aan den Cursus voor de Hoofdstuk te Goes.

Prijs (576 blz. gr. 8°) f 6.—

Heeren Leeraren, die bij de opleiding ten opzichte van het nu zoo vooraanstaande vak **Opvoedkunde** wenschen gebruik te maken van een werk, dat zoowel voor de **nieuwe examens** alsook voor de **praktijk** der opvoeding en het onderwijs in onze Chr. Scholen groote voldoening kan schenken, gelieven niet te verzuimen, met dit boek in allen ernst kennis te maken, en het zoo spoedig mogelijk op hun lessen in te voeren. Ook in geen enkele schoolbibliotheek mag dit werk ontbreken. Elke school behoort een of meer exemplaren ter beschikking te hebben van het personeel.

Ter perse om over eenige weken te
verschijnen:

HET LAND DAT
IK U WIJZEN ZAL

DOOR Ds. R. E. VAN ARKEL

Dit boek verschijnt in zeer royaal formaat,
op zwaar papier gedrukt en verlucht met
twaalf platen uit Palestina in kleurendruk.

HET BELOOFT EEN
PRACHTWERK TE WORDEN

Prijs in omslag f 4.—; in prachtband,
naar ontwerp van André Vlaanderen, f 5.—

Leden van de V. C. V. ontvangen
dit boek als eerste deel van den nieuwen
jaargang en betalen slechts f 1.25 (inplaats
van f 4.—); voor een ex. in prachtband
slechts f 1.85 (inplaats van f 5.—).

MEN KAN IEDEREN DAG NOG TOE-
TRÉDEN ALS LID DER V. C. V. INLICHTINGEN
VERSTREKT GAARNE DE

UITG. MIJ. BOSCH — BAARN

IN ELK HUIS EEN ORGEL!

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL - ZWOLLE

heeft steeds in voorraad een groote keuze

AMERIKAANSCH EN DUITSCHE ORGELS

Sullen - Verhuur - Repareeren - Termijnbetaling

Eigenlijk
psalm 118, d
De Moor besta
Kom ik den h
eraan 306 blz
objectiviteit n
perking tot 7/
maar een dag
vergeve mij de